

gyermekirodalmi lap
2024. május

NAPSUGÁR

BESZÉLJ NYELVEKET!

Éljenek az édesanyák, kíméljenek bennünket a fagyosszentek, üljünk boldog pünkösödöt, és tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy majdan mi is beszéljünk nyelveket!

A Napsugár lapjain Móricz Zsigmonddal gondolkodunk azon, hogy a háború bizony nem mindenkit sújt egyformán. A tomboló tavaszról, de Flóriánról, a tűzoltók védnökéről sem feledkezünk meg.

Szó esik szünetről, szobákról, villámokról, Kószabósza a Dél-afrikai Köztársaságba kalauzol bennünket. Túljárunk a tavitündér eszén, erdélyi modern erődökbe látogatunk, méhészkedünk, tollasozunk, csomagolást készítünk.

Tavaszodjatok vígan mókás-vicces, komoly-tudós, mesélő-mélázó barátokkal, a Napsugárral!

László Noémi
főszerkesztő

CÍMLAP: DARVAY TÜNDE

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. LXVIII. évfolyam 749. szám. Kiadja a NAPSUGÁR Kft.

Főszerkesztő: László Noémi • Képszerkesztő: Bak Sára • Szerkesztő: Berki Tímea

Lapterv: Division Boutique Agency • DBA (www.teamdba.co)

Megrendelhető: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202 ap. 101 • 0264418001

naps.sziv@napsugar.ro • www.napsugar.ro • www.facebook.com/napsugar.szivarvany

A lapok árát a következő bankszámlákra várjuk: RO45RNCB0106026602080001 BCR CLUJ, RO70BTRL01301202P90961XX BT CLUJ, SC NAPSUGÁR-EDITURA SRL, CUI: 210622.

Készült a kolozsvári TipoOffset Kft. nyomdájában, nyomdai előkészítés: Komáromy László.

ISSN 1221-7751

TÁMOGATÓINK:

ÁRA 9 LEJ

MÓRICZ ZSIGMOND

KASZÁSOK A FÁK ALATT

Az emberek, ha a munka szünetel, ma is a háborúról beszélnek. Az öregek elmondják, hogy a figyelő gyermekek is hadd hallják, hadd tanuljanak belőle. Hadd vigyék el magukkal a jövőendő életükbe, hátha hasznát veszik még valaha.

A kaszások szegény emberek. Azok a háborúban is szegények voltak. Hajtották őket akkor is, mint az állatokat, s most is úgy hajtja őket az élet. A szegénység az ő örökös uruk, ha beszélnek, abból is csak a szegénység szavai szitálnak.

De Barmos Gáspár gazda, akinek nagy földjei vannak, a háborúban is többet látott. Csillagok voltak a gallérján, s mikor elesett a kapitány, a főhadnagy meg a hadnagy, ő felelt a szakaszért, volt, hogy az egész századért.

– A háború – mondja –, az is csak olyan, mint a világ többi dolga. Mi csak hallgattuk a tábori lelkészt, aki prédikált, hogy kitartani az utolsó csepp vérig, ez Isten parancsolata... De én mondhatnék egyet-mást, hogy az embereknek meg a királyoknak mi volt a háború...

1917-ben az olasz fronton én egy osztrák ezredhez kerültem. Éppen bizonyos Goldinger tábornok úrnak az irodájába lettem beosztva. Az egy nagyon derék, nagyszerű ember volt. Olyan hős volt, és olyan okos, hogy csoda.

Akkor volt ez, mikor az olaszok ránk jöttek. Az olasz király maga jött, hogy végezzen velünk. Nagy veszedelem volt. Mindjárt hozták a magyar ezredeket is. Hát mit csinál akkor az én tábornokom? Barátom, van ott egy folyó, fent a hegyekben. A mi tábornok urunk nem szól senkinek, megrakja a hidakat katonával. Megerősíti. Befogta az olasz királyt, az egész vezérkarral meg vagy kétszázezer katonával. Nem volt annak onnan egérút semerre.

Megtelefonálják Bécsbe a királynak... Hát, barátom... Másnap hajnalban jön a tábornok, hajadonfővel, mint egy bolond, nem lehetett vele beszélni... Leült egy asztalnál, a tenyerébe hajtotta a fejét, és sírt... Sírt az a derék ember, úgy sírt, mint egy gyerek... A király őfelsége megparancsolta, hogy a hidakat ki kell üresíteni... Szabadon kell hagyni, míg az olasz király el nem masírozik a fogoly hadseregével... Igen. Kieresztették őket... Mehettek haza makarónit enni... Nem volt szabad elfogni egy királyt...

A kaszások hitetlenül néztek a gazdára. Csak Petrik István segített neki:

– Benne volt a törvényben, hogy királyt elfogni nem szabad.

– Fenét – mondta Barmos gazda. – Olasz lány volt a bécsi őfelsége felesége. Az urának egész éjszaka könyörgött, hogy engedje szabadon az olasz királyt. Mert a királyok, az csak egy család. A muszka cár, a német császár meg az angol, az mind rokon. A királyok mind összeházasodnak. Nekik nem üzlet, hogy ők is bajba kerüljenek... Ki kellett eresztetni a királyt... Az olasz király megszegte a barátságot az országgal, az nem volt baj, hanem az, hogy még ő is ott maradjon, az baj volt... Azért mondom én, hogy másképp van a háború, mint ahogy az iskolában tanítják, meg ahogy a papok prédikálják.

– Hát, gazduram, minden szentnek maga felé hajlik a keze.

– Igen – mondta Barmos gazda –, de azért erről ne nagyon beszélgetsetek, én is sajnálom, hogy eljárt a szám.

(1936)

TÓTH ÁGNES

FŰBE SZÓRT CSILLAG

Százsorszép szirmokat ölel a rét,
felette tengerként úszik az ég.
A tavasz a dombot most festi át,
fákra hint rózsaszín-fehér ruhát.

Suhog a fű selyme, zöld kacagás,
földrögök buggyannak, valaki ás.
Fekete bársonyban kedves bolond:
ránk hunyorog egy szorgos vakond.

Fél szemmel figyel a pici madár,
trillázó dalától zeng a határ.
Fűbe szórt csillag a pitypang-virág,
apró kalácsok az alvó csigák.

Sás között vadruca fészke lapul,
tóban a napsugár úszni tanul.
Kergetik pajkosan ezüst kacsák,
gólyahír selymétől arany a lép.

Köröttünk méhek és kis katicák,
szerelmes tücsköktől zeng a világ,
beborít mézszagú illatozón,
intünk a Tavasznak s Ő visszaköszön.

BERTÓTI JOHANNA

TAVASZ- SZAVAK

Vártam. Napfény. Pirkad.
Eső. Virág. Illat.
Holdfény. Éjjel. Csillag.
Békít. Altat. Ringat.

Eljött. Színek. Szavak.
Csörög. Csobog. Patak.
Ugrál. Halak. Tavak.
Dalok. Füttyök. Kacag.

Elmegy. Könnycsepp. Felleg.
Lepkék. Szellő. Kertek.
Hetek. Napok. Percek.
Vártam. Eljött. Elmegy.

MOLNÁR KRISZTINA rajza

CZEINER-SZÜCS ANITA

A MÉZESKALÁCSSZÍV

Karácsony óta szegfűszegillatú az íróasztalom fiókja.
Oda rejtettem el egy fényes mézeskalácsszívet.
Megrepedt itt-ott, de még mindig puha.
Neked akarom adni. Tessék!
Celofánba csomagoltam, hogy kibírja anyák napjáig.
Most már megeheted.
Emlékszel? Együtt gyúrtuk a tésztáját.
Van benne egy kiskanálnyi te,
meg egy csipetnyi én.

SZŐCS MARGIT

FAGYOS- SZENTEK

A dombtetőn Pongrác
bontja tarisznyáját,
zúzmarával hinti
a fák koronáját.

Nyomában jön Szervác,
jégvirágot ültet,
elmajszol ebédre
három hidegsültet.

Mögöttük Bonifác,
szája ködöt füstöl,
fagyottkolbász-orra
hópihéket prüszköl.

Orbán a távolban
a völgyet lármázza,
nem tudni, hogy nevet,
vagy a hideg rázza?

KISS LEHEL

FLÓRIÁN

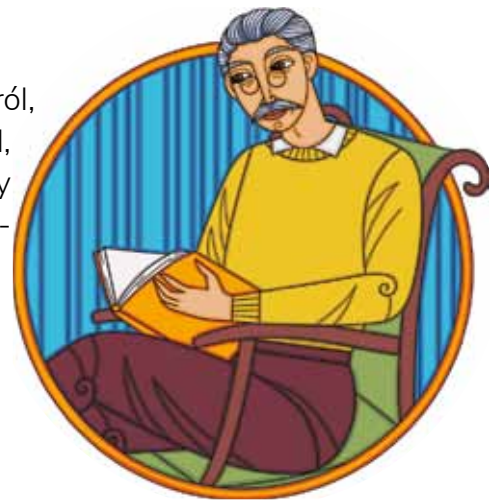
Nyöszörög, rí negyven fűzfa
– fűrészelik törzsüket.
Nem jön villám, viharfelleg,
ma az ég is földsüket.

Hallgat az Enns, lágyan ring csak
e balladás, szép folyó.
Víztükrén a Nap (sugárzó,
vörös láva, szétfolyó)

lassan-lassan arcot formáz.
Körötte a glórián
tűzvirágok bomladoznak.
Igen, ő az: Flórián!

Flórián – vértanú, árvizek és tűzvész ellen védő
szent, az ausztriai Enns (ejtsd Ens) folyóban
lelte halálát, május negyediké Flórián napja

◆◆ MESÉK A ZÖLD FOTELBŐL. Hallottatok Öcsiről, Krisztinkáról, Vilikéről vagy Vilmos atyáról? Találkoztatok-e Szikra Ferkóval, Győzelmes Gábrival? Róluk egy zöld fotelben ülve mesélt nagy kedvvel Méhes György író. Szerzőinket arra kértük, az ő szellemében írjanak új történeteket mindannyiunk örömére!

LÁSZLÓ NOÉMI

ÚJJÉ, SZÜNETHEN NAGYSZERŰ!

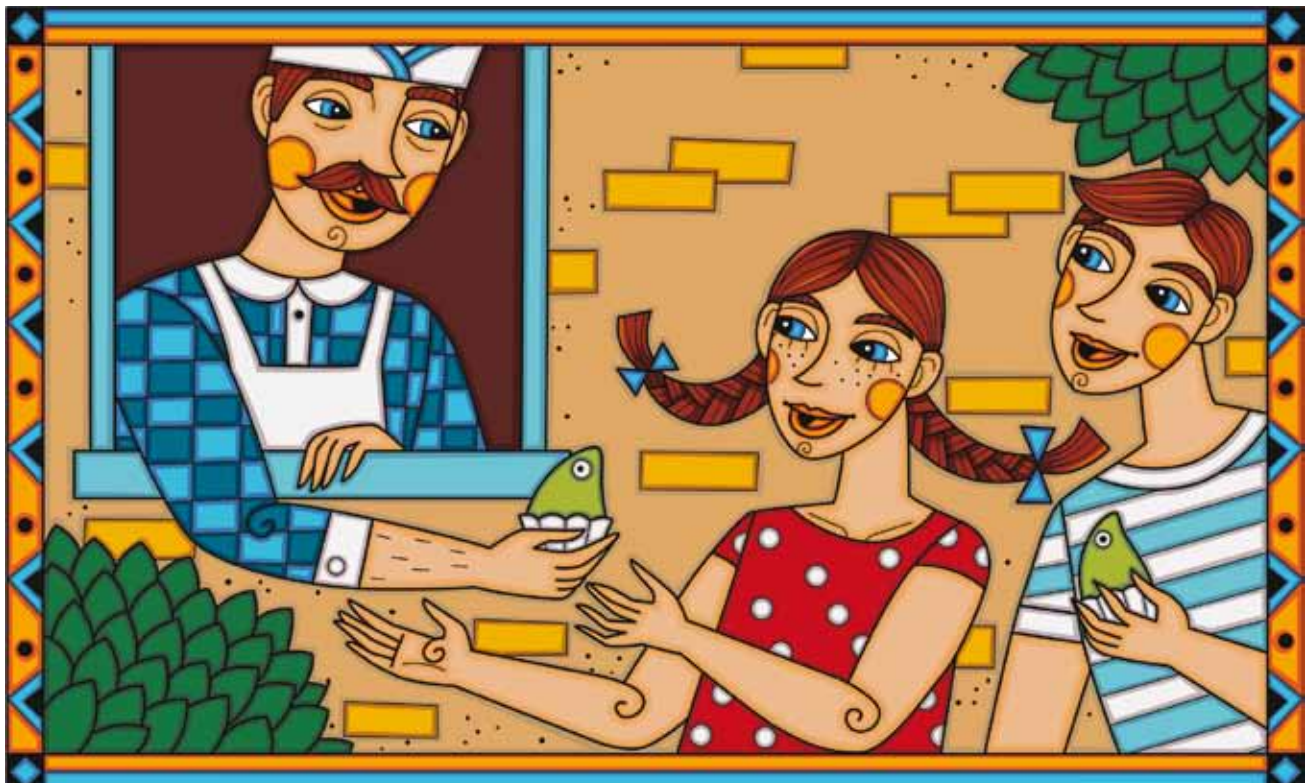
A mi iskolánk a legjobb iskola. Az udvar kicsit sivár, kicsit félelmetes, de kit érdekel, amikor annyi lépcső, lejáró, feljáró van az épületben. Van még egy csomó emelet és forduló, helyekkel, ahová nem szabad menni, és helyekkel, ahol eltévedünk.

Az udvar négyszögű, körülzárja a kétemeles, erődszerű épület. Két szembenálló falon a földszinten ráccsal, fent semmivel sem védett ablakok sorakoznak. A harmadik falon, középen az épület udvari kijárata, bejárata,

vele szemben a hátsó nagykapu boltíves alagútja, itt akár hintó is befér.

Az udvari ki-bejárat baloldalán, a sarokban, csemegés kisablak. Broszkucát is árulnak. A broszkuca szörnyszöld-mázás gömbölyű piramis, drapp papírszoknyán csücsül. Ha a fejét leharapják, vizenyős, könnyen morzsálódó, mélybarna massa bukkan elő. Nem értem, hogy lehet megenni. Legtöbben imádják. Fúj!

Az udvari ki-bejárat másik oldalán, a sarokban nyílik a tornaöltözők ajtaja. Az aszfal-

tozott udvaron foci- és kézilabdameccsek, évnyitók, évszázadok zajlanak. Meccsen rohanunk, üvöltünk, taszigáljuk egymást. Évnyitón, évszázadon feszengünk, unatkozunk, méregetjük egymást.

Tornaóra nem akarok menni. De ha nem megyek, levonják a magaviseletemet. Jó volna ülni az osztályban, olvasni, vagy a csöndes épületben mászkálni. Jól lehetne fenéken csúszni a nagy saroklépcső félhold alakú mélyedésében, ahová szünetben semmi esély odaférni. De nem lehet.

Tornaóra akkor szeretek járni, amikor van bukfenc, fejen állás, kézállás, híd és cigánykerék. Az jó. A szőrlabda-dobás, rúdászás, helyből távolugrás, bakugrás nem jó. Van, aki rányekken a bakra. Az fáj. Egy-egy nagyobb fiú alatt szétesik a bak, aztán szuszogva pakoljuk egymásra a darabokat.

Amikor nagy ritkán órák alatt bent mászkál a suliban az ember, akkor paradicsomi labirintus a sulis, a legjobb iskola. Az emeleti folyosófalán fakó érettségi tablók lógnak, hátrafésült hajú, kopasz tanárukkal, arcukon fess bajusz, sötétkeretes szemüveg.

Géza bácsit imádjuk. Napbarnított, szőke, kék szemű és kopaszodik. Jó időben fehér rövidnadrágban jön-megy. Mosolyog. Nem lát el az alacsony, szemüveges lányok bugyráig, akik utálják a labdajátékokat, de ha kell, körbe cigánykerekezik az udvart. Ezt nincs, ahonnan tudja, ilyen sosem kellett csinálni. Kár.

Nagyritkán megyek órák alatt a kihalt folyosón. Nézem az ajtókat. Biológia-, földrajz-, fizikaterem. Ajtajuk mögött összetekert térképlepedők, kék-piros rajzú táblák a keringési rendszerről, herbáriumok, bogárgyűjtemények, egy szétszedhető csontváz és pár kitömött állat, a fizikaborban pedig van réztekercs, mágnes, vasreszelék. És még egy csomó minden.

Mindjárt csöngetnek. Tornaóra volt. Átöltözéssel telik az idő. A lányok megint azt nézik, ki éri át fél kézzel saját bokáját. Nekem nem sikerül, hosszabb ujj vagy vékonyabb boka kellene. Nem könnyű a lányok élete, de órák alatt jó a csendes sulilabirintusban császárkálni, és ujjé, szüneten nagyszerű! A mi iskolánk a legjobb iskola.

(A történet első része áprilisi lapszámunkban olvasható)

Miután felkelt, Eugénia kiszaladt az udvarra. Bár a vizes fűben volt, bokáig átázott a cipője meg a zoknya, jólesett a gyepen lépkedni és érezni a reggeli illatokat. Ahogy pördült egyet örömeiben, meglátott egy idősebb nénit turbánszerű kendőben. A néni a kerítésen könyökölt. Fülében hatalmas, vadrózsaszín fülbevaló csüngött.

– Eufrozina mama vagyok – mondta olyan hangon, mintha közben csuklana.

Sóhajtott, és mindkét orrlíkából egy-egy ősz szőrszál jól láthatóan kikandikált.

– Gyere, mutatok valamit, legújabb szomszédcska – mondta Eugéniának.

Kezében régi, bőrkötéses füzetke volt.

– A nagymama írta valami ismeretlen nyelven, talán latinul. Nem tudnál utánanézni, hogy mi ez, mit jelent? A telefonod biztos segít.

Eugénia elővette telefonját és bemásolta a pár mondatot. Közben észrevette, hogy a füzetkében, az egyik lap felső részén ugyanazt a jelet látja, mint az álmában szereplő ajtón: &. Ahogy ezt meglátta, rájött, hogy Eufrozina mama szeme megszólalásig hasonlít a törpesárkány zöld szemére. Sőt, másképp is hasonlítanak, de Eugénia nem tudta pontosan, miként.

Elcsente azt a lapot, amelyiken a & jel volt. Miután Eufrozina néninek elmondta, hogy a szöveg, amit találtak, egy pulykasült receptje, Eugénia elbújt a nagy könyvkupacok között, ami apa könyvtára volt, ideiglenes állapotában, és átböngészte a papírlapot. Sok böngészni való nem akadt, ennyi állt rajta: emeletes ágy, összecsucskozó asztal. Eugénia nem értette, mit jelent ez.

Este ugyanabban az improvizált ágyban aludt. Azt álmodta, hogy az udvaron járkal. Egyszer csak megjelent a mesebeli léghajó a könyvből, és ő belépett. Ugyanabban a labirintusban találta magát. Tovább zengte mindenféle kancsal rímeit és mókás-rímes történeteit az óriáshöröcsög. Mikor megjelent a törpesárkány és Eugénia a zöld szemébe nézett, azonnal felébredt.

Mire kiment az udvarra, a harmat felszáradt. Csak Burger bába sétálgatott a szomszéd ház előtt. Eugénia gondolta, megkérdezi, mit jelent a titokzatos jel, amit álmában meg a régi füzetkében látott. De Burger bábanak nem tetszett a történet, csak ezt ismételte:

– Nagy mese, mese-meskete, nem mindennek van veleje.

Nem értette, milyen jelről van szó. Eugénia nem emlékezett, hová tette a papírlapot, a füzetről sem tudott semmit. Már úgy nézett ki, hogy nem sokra mennek, amikor Burger bábá, a füves udvaron töprengve-sétálgatva megszólalt:

– Fűben leltem, ahogy mentem, nem nagy üzlet, csak egy füzet.

És mutatta Eufrozina néni füzetét, a fűben találta. Egyik oldalon ugyanaz a jel bukkant elő, ahogy fellapozták.

– Ó, hát ez az a jel – mondta. – Hát ez tulajdonképpen semmit sem jelent, egyszerű írás-jel!

Burger bábá még hozzámormolta:

– Nyílj ki te, nyílj ki, szoba, lábnyomom talál oda.

Ennyire jutottak, de legalább megtalálták a füzetet.

Este Eugénia ismét bebújt dobozágyába. Nem volt kedve olvasni, de elővette az új könyvét, és kinyitotta oda, ahol az olvasást abbahagyta. Ahogy a labirintusban tévelygő lányról olvasott, eszébe jutott, mit súgott a fülébe az óriáshörcsög. Éppen azt, amit Burger bábától hallott:

– Nyílj ki te, nyílj ki, szoba, lábnyomom talál oda.

Ahogy fel-alá járt az új házban, arra lett figyelmes, hogy az egyik ajtón valamiféle jelek vannak. Odarohant. Látta, hogy valaki rápingálta markerrel a titokzatos jelet: &. De egyéb is állt ott. Az egész felirat így nézett ki: E & K.

Kinyitotta az ajtót. Szép, teljesen berendezett szobát látott. Valóban volt ott emeletes ágy és összecsucskozható asztal is. Igen, most már rájött, hogy mit jelent az E betű: Eugénia. A K pedig a testvére. A meséskönyv ott volt az asztalon. Vajon hol tart most ott, abban a meséskönyvben a kislány? Eugénia körülnézett, kezében a meséskönyvvel. Rájött, hogy elkészült az ő és a kistestvére szobája. Anya és apa elkészítették, mindent berendeztek. Végül pedig kiírták az ajtóra:

ANDORKA ÉS A VILLÁM

Andorka a szüleivel és nagymamájával együtt egy takaros kis házban él valahol a határ mentén. Hogy melyik határ mentén? Talán Valóság és Álom határán.

Andorka különös gyerek, más, mint a többi ötéves. Mozgásszervi problémákkal küzd, emiatt nehezen jár, beszélni is nehezen beszél, csak szavakat tud kimondani, de mindent ért.

Kis társai és az óvó néni is szeretettel vesznek körül az óvodában. Még azt kell tudni róla, hogy él-hal a lovakért. Nem messze tőlük egy

pónifarm található, amit naponta meglátogat az édesanyjával. A lovak körbeveszik kis rajongójukat, és hosszan nézik örömteli, mosolygó arcát. Kölcsönös a rokonszenv közöttük.

Történt egyszer, hogy egy gyönyörű májusi éjszakán, a résnyire nyitott ablakon belépett egy ébenfekete mén. Tompora mint a bársony, sörénye lobogott, szügyét ezüstös fény lengte körül. Megállt a kisfiú ágya mellett, és óvatosan ébresztgetni kezdte:

– Andorka, ébredj, érted jöttem. Villám vagyok, égi körútra magammal viszlek, pirkadat előtt visszajövünk.

Csodálatos módon Andorka felpattant a ló hátára, eltűnt minden búja-baja, és máris vágattak a beláthatatlan messzeségbe. Csillagok között galoppoztak, Tejúton vágtaztak, a Hold széles udvarán megpihentek, a fiúcska megabrakolta lovát. Világosság előtt már otthon volt, békésen szunyókált ágyában. És ez így ment éjszakákon át, a szülők s a nagymama semmit sem sejtettek.

Andorka édesapja, miután feleségével és édesanyjával tanácskozott, úgy döntött, lovat vesz fiának, igazi lovat. Elment hát az egész család a lóvásárba, ahol szebbnél szebb paripák sorakoztak. A gyerek szeme felcsillant, amikor megpillantotta Villámot, hiszen valóban az ő éjszakai látogatója volt ott. Lelkesen mondogatta egyszavas, sajátos nyelvén, hogy neki az a fekete ló kell, többször is rámutatott.

Végül úgy határoztak, megveszik a lovat. Igen ám, de sehol nem találták a gazdáját. Mindenkitől érdeklődtek, senki sem tudott róla, senki sem látta. Fizetség nélkül vitték haza a paripát, bár volt egy kis lelkiismeret-furdalásuk, nehogy lopással vádolják őket.

Gazdátlan, elbitangolt ló? Ha jelentkezik a gazdája, ők becsületesen visszaadják.

De nem jelentkezett senki. Villám jól érezte magát új otthonában, ami nem is volt annyira

új a számára. Istállót is építettek neki, naponta lecsutakolták. Fényes volt a szőre, ragyogott a szeme, hullámozott a sőrénye. Csodájára jártak a szomszédok, sőt messzi településekről is eljöttek, hogy gyönyörködjenek a különös jószágban. Villám éjszakánként ezentúl is útra kelt Andorkával, nappal ment minden a maga rendje szerint.

Csillagfényes éjszaka volt. Villám éppen Andorkával készült útnak indulni, amikor a kisfiú nagymamája, aki az utóbbi időben álmatlanságban szenvedett, kilépett az udvarra, hogy sétáljon egyet a friss levegőn, s észrevette őket. Földbe gyökerezett a lába az ámulattól, mert tisztán hallotta, hogy kis unokája beszélget a lóval.

– Hiszen ez táltos ló! – kapott homlokához a nagy.

De arra már eltűntek a szeme elől. Reggel Andorkát az édesanyja ébresztette, hogy menjenek az oviba. Mozdonyvezető édesapja szolgálatban volt.

Villám az istállóban abrakolt. Nagymama a konyhában azon töprengett, mondja-e el a fiának és a menyének, amit az éjjel látott.

Nem kellett sokáig töprengenie, mert Villám egyszer fényes nappal, a szülők szeme láttára kelt útra Andorkával, aki folyékonyan beszélt, és olyan ügyesen ülte meg a lovát, mint egy mesebeli dalia. Nem is ámuldoztak, elhitték a csodát, ami a kisfiukkal történt.

Andorka és Villám azóta is elválaszthatatlan barátok. Már nemcsak az éj leple alatt, hanem világosságban is vágtnak a felhők között, a végtelen égi utakon, suhannak, mint az álom a könnyűségben, aztán mindig visszatérnek. Anya, apa és nagymama várja őket: Villámot az istállóba vezetik, Andorkát pedig a szobájába kísérik, aztán újabb csodára várnak, jobban mondva az egyszeri csoda megismétlődésére. Hogyan működnek a csodák? Hát így, ahogyan elmeséltem.

KÓSZABÓSA TANODÁJA – NYELVEK, KULTÚRÁK DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

Sawubona!
= Szia!

Afrikába utazunk, a Dél-afrikai Köztársaságban időzünk. Lakosai bőrszíne miatt, és mert régen ismeretlen hely volt, Fekete Afrikának is nevezik.

Szomszédjai Botswana, Zimbabwe, Mozambik, Szváziföld. Dél-keleti részén a független Lesotho Királyság működik, mint a Vatikán állam Rómában.

A Kalahári-sivatag szélén 1500 méteres magasfölked emelkednek, keleti és nyugati részén parti síkság vonul. Legmagasabb pontja, az Injasuti 3445 m, és 600 barlangot rejt. Legdélibb pontja a Tű-fok. Jelentős folyói az Orange és a Limpopo.

Ott most ősz van. Júniusban kezdődik a tél, a bálnák és pingvinek a partvidékeken, például a Jóreménység fokánál gyűlnek össze. Mi a 19 nemzeti park közül a Krugerbe látogatunk. Szafarin veszünk részt. Ez kutatók, hittérítők kalandja volt, de trófeavadászattá lett.

Védekezünk a maláriát terjesztő szúnyogok ellen. Élőhelyén felkeressük az oroszlánt, leopárdot, elefántot, orrszarvút, kafferbivalyt. A bozótból impala, zebra, gnú, víziló, varacskosdisznó, zsiráf bukkan elő. A Fokföldi Nemzeti Parkban a világ legrégebbi, 1088 m magas hegye területén 8500 növényfajta él, köztük a brunsgivia, a tegezfa vagy akácia. A muskátli- és kardvirágfajták vadon nőnek. Rengeteg gyümölcs, mézédés mangó, papaya kerül innen a világ piacaira. Vigyázat, a majmok kikapják kezünkből! A déli lejtőn ott a Kirstenbosch botanikus kert.

Dél-Afrika a civilizáció bölcsője. 8000 évvel ezelőtt az őseink itt készítették első barlangrajzait. Portugál és holland telepesek a XV. században érkeztek Afrikába. Délen francia hugenották, a katolikus vallásról protestánsra térők indították el a híres bortermelést. A XIX. században az angolok elől a zulu törzsek északra menekültek. 1948-tól apartheid, faji megkülönböztetés lépett érvénybe. A néger lakosságot a hivatalokból, terekről, parkokból kizárták, tanulni sem engedték. 1990-ben ismerték el a néger jogait, első színesbőrű elnökük Nelson Mandela volt.

A három főváros közül Pretoriában kormányoznak, Bloemfonteinben bírászkodnak, Fokvárosban politizálnak. Pretoriában a Templomtér és a régi könyvtár környékén sétálunk. Fokvárosban megnézzük a felhőkarcolókat, a maláj negyedet, a Jóreménység várát, a Dél-Afrika Múzeumot, a Két Óceán akváriumot. A Jóreménység fokánál találkozunk az Indiai- és Atlanti-óceán. Felvonóval a Tábla-hegyre, gyalog az Oroszlánfej-hegyre kapaszkodunk. A zsúfolt Johannesburg Gold Reef City tematikus parkjában aranybányát látogatunk. Dél-Afrika a világ legnagyobb bányászati és ásványkitermelő országa, ércek, urán, gyémánt és arany lelőhelye. A 214 méter mély Nagy Lyuk a Kimberly-bánya helyén áll, ahonnan 1871 és 1914 között több mint 2700 kg aranyat bányásztak ki.

Az ország 11 hivatalos nyelve közül a zulu, a xhosa, az afrikaans és az angol jelentős. A zulu nyelv csettintő hangjait a keresztény térítők c, q, x betűkkel jelölték. Az állatot, növényt és embert megnevező főneveket a mondatban megkülönböztetik. A xhosa latin betűs írás, az xh a nyelv oldalával képzett csettintést jelöli, akár a c és a q.

zulu = ég, mennyország
 uxolo (ejtsd: ukoja) =
 béke, bocsáss meg

antilop – impala (xhosa nyelven)
 – rooibok (afrikaans nyelven)
 moenie die hoender ruk nie =
 ne rúzd a csirkét (ne vidd túlzásba)

Az afrikaans a holland nyelv tájnyelve, a telepesek hagyták ránk, ez a világ legfiatalabb hivatalos nyelve. Dél-Afrika nyugati részén használják.

Az impala húsból kolbász készül. Finomság a krokodilpástétom, a strucchús, a kudu-biltong. A biltong napon szárított, fűszeres marhahús. A bobotie egytálétel, darált hús, gyömbér, majoránna, citrom, szárított gyümölcs, mazsola kerül bele, majd tojással leöntve megsütik. Körete dió, banán, rizs. A sütőtök-fánkot karamellöntettel eszik. A vörös fokföldi rekettyéből teát főznek. Mi rooibosként ismerjük.

Hallgassuk meg Miriam Makeba csettintős dalát a youtube-on. Címe: The Click Song/Quonqothwane. Az afrikai hangszerek királya a dob. Az ujjzongora neve kalimba. Itt született az afrikai dzsessz, és John Ronald Reuel Tolkien, A hobbit és a Gyűrűk ura szerzője is. Olvassátok nektek szóló meséit. A dél-afrikai gyerekek csak pár évtizede olvashatnak anyanyelvükön a PRAESA projektnek köszönhetően. <https://www.praesa.org.za/story-activities/>

Összeállította: BERKI TÍMEA

Melyik sportruházati márka nyerte a nevét egy itt megismert afrikaans szóból?

Atavítünder

GRIMM mese

Rajzolta: KARDA ZENKŐ

Rövidítette: LÁSZLÓ NOÉMI

Élt egy molnár a feleségével. Balszerencsájukra, leszegényedtek. A molnár bánatában a tóparton barangolt. Pirkadatkor szép lány emelkedett ki a vízből. A tavitündér volt. Kérdezte a molnártól, miért szomorú. Segítséget ígért, ha neki adja az első újszülöttet, aki házában világra jön.

Amint hazaért, megtudta a molnár, hogy fia született. A gyerek nőtt, a molnár jómódú lett, de szomorú volt, nem akarta fiát a tündérnek adni. A gyerek nem mehetett a tópartra. Kinyúl egy kéz a vízből, mondták, lerántja a mélybe. A fiú legénnyé cseperedett, vadásznak állt és megházasodott.

Őzet üldözött a mezőn, lelőtte. Véres kezét a tóban lemosta. Akkor a tündér karját a nyakára fonta, lerántotta a mélybe. A feleség kereste a vadászt. Megtalálta ura vadásztáskáját. Aztán álmában egy kunyhóban egy anyóka azt tanácsolta, fésülje fekete haját a tóparton. Mikor a fésűt letette, egy hullám elragadta azt. A vadász feje kiemelkedett a vízből.

Következő éjszaka azt tanácsolta az anyó, hogy holdfénynél furulyán játszon a tóparton. Amikor a furulyát letette, a hullám elragadta azt, a vadász derékig kiemelkedett a vízből. Harmadszor rokkával kellett fonnia. Amikor a víz a rokkát elragadta, a vadász kiszabadult a tóból és feleségével elmenekült. De a tó vize átcsapott fölöttük, elveszítették emlékeiket, egymástól megszűntek, idegen földre kerültek.

Új helyükön mindketten birkapásztornak szegődtek. Soká éltek így, míg egy réten találkoztak, együtt legeltették a nyáját. Egy este, teliholdkor a vadász elővette furulyáját, elfújta egy szomorú dalt. A menyecske sírva fakadt. Eszébe jutott, hogy ő ugyanazt a nótát fújta teliholdkor, és a vízből kibukkant a kedvese, derékig. A vadász ráismert feleségére. Megölelték, megcsókolták egymást, és boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK ERDÉLY MODERN ERŐDEI

Az Ompoly és a Maros közelében földvár, majd castrum épült, Apulum néven évtizedekig a római provincia legfontosabb városa volt. Minden út idevezetett akkor, amikor Kolozsvárt vagy Nagyszebent még falunak nevezték. 1009-ben Szent István itt alapította meg az erdélyi püspökséget. Gyulafehérvár egyházi és politikai központtá vált. A tatárok pusztították királyi várát, a Hunyadiak és Bethlen Gábor fejedelem idején virágzásnak indult. Két déli bástyát is ekkor építettek. A törökök 1658-ban elfoglalták, a várost kifosztották. 1711-ben Giovanni Morando Visconti tervezte az új, Vauban-stílusú várat (ejtsd: voban).

Sébastien Le Prestre de Vauban francia hadmérnök dolgozta ki a XVIII. századi várépítészet elveit. Itt a tüzérségnek helyet adó sokszögletű bástya a legfontosabb. Így épültek csillagszerű bástyás erődök, melyek közül a váradi után most a gyulafehérvárral és az aradival ismerkedünk.

Gyulafehérvár

Az új gyulafehérvári vár a török ellen, és a Habsburg-uralom dicsőségére épült. A várost az uralkodó, III. Károly után nevezték Károlyfehérvárnak (Alba Carolina). Az építkezésen majdnem húszezer ember dolgozott. Kétféle méteres dőlt téglafalazatot, azaz kurtinát, és hét, 10-12 méter magas, egyenként 120 méter hosszú fülesbástyát emeltek. Ezeket a széleken faragott kövekkel díszítették. A várárokból, a fülek elé, trapéz alakú, alacsony építményeket helyeztek a lőállások fedezésére. Második védvonalban az egyenes falfszakaszok elé pajzsgátakat, ravelineket építettek, fedett utakat és fegyvertárákat alakítottak ki.

1738-ra elkészült a 70 hektáron elterülő erőd. Két sánc vette körül. Az egyik a hétbástyás belső részt védte, a másik kívülről az elővédrendszer. Tízezer katona is elért volna itt, de csak az 1848-49-es szabadságharc idején támadták Bem csapatai, öt hónapon át, sikertelenül, bár a várvédő osztrákok élelem- és fegyverraktára majdnem kiürült.

Alsó Károly-kapu, Gyulafehérvár

A vár bástyái és hat kapuja történelmi szemé-
lyek, Szent István, Szent Mihály, Szent Erzsé-
bet, Szavoyai Jenő nevét őrzik. A harmadik
kapu a legnagyobb, tetején VI. Károly Habs-
burg uralkodó lovasszobrával. A negyedik,
püspöki kaput felvonóhíd védte. Az északi,
utolsó kapun ma a várakba juthatunk be.

Érseki palota, Gyulafehérvár

Az erődváros műemlékei a XIII. században épült érseki székesegyház, az erdélyi fejedelmek temetkezési helye, valamint a fejedelmi és püspöki palota. Itt áll gróf Batthyány (ejtsd: battyáni) Ignác erdélyi püspök csillagvizsgálója, a Batthyanaeum, amely az ő érmegyűjteményét, ötven-
ötezer kötetes könyvtárát, egy kódexben pedig harmadik ma-
gyar nyelvemlékünket, az 1310-es Gyulafehérvári Sorokat
őrzi. Az Apor-palotában egyetem székel. A tiszti kaszinóban
mondták ki az első világháború után az 1918. december 1-jei
nagy román egyesülést. Ennek emlékére később múzeumot
rendeztek be. 1920 után a várban ortodox székesegyházat is
emeltek. Megtekinthetjük a római kőtárat, körbejárhatjuk a
falrendszert vagy megpihenhetünk a parkosított vársáncban.

Batthyanaeum, Gyulafehérvár

Bár már az Árpádok idején megszervezték a Maros-völgyi
út védelmét, földvárat emeltek Öthalmon, Arad vára kés-
őbb épült. 1783-ban fejezték be Ferdinand Philip Harsch
osztrák mérnök-tábornok tervei szerint, aki a kazamaták-
ban ágyúállásokat és a legénységnek szolgálati lakásokat
is kialakított.

Összeállította: BERKI TÍMEA
Illusztráció: STARMÜLLER BORÓKA

Arad

Eredetileg 3600 katona fért el a külső sáncrendszerrel vé-
dett, szabályos hatszög alaprajzú várban. Hat kapuja ba-
rokkos díszítésű volt. Bent kaszárnya, várparancsnokság
és ferences templom állt a díszter körül. A világosi fegyver-
letétel után Arad volt az 1848–49-es események egyik
legjelentősebb helyszíne. Várbörtönné alakult, majd a XX.
századtól a román katonaság kaszárnyája lett. Helyreállítá-
sát tervezik.

Tudjátok-e, kiket tartottak fogva és végeztek
ki ezekben a várakban? Írjátok meg nekünk!

◆ HÁZBAN, HÁZ KÖRÜL KÖPÜ, MÉHKAS, KAPTÁR 1.

DIMÉNY-HASZMANN ORSOLYA rovata

A régi vidéki élet ember-alkotta eszközeiről szóló sorozatunkat a Háromszéken, Kovászna megyében található, csernátoni Haszmann Pál Múzeum gyűjteményének tárgyai ihlették.

A múzeum méhészeti gyűjteményével ismerkedünk, szó esik a beporzó rovarok, a méhek fontosságáról.

A méhek évezredek óta barátaink, legősibb ábrázolásuk tíz-tizenötezer éves. A spanyolországi barlangban található sziklarajzon fiatal lány lépes mézet szed egy üregből, méhek zengik körül. Az ókorban a balzsamozástól kezdve az ételízesítésig már sok mindenre használták a méhek ajándékát!

A méhészet a mézelő méh tenyésztésével és hasznosításával foglalkozik. A méznek mint édesítőszernek, és a viasznak mint a gyertya alapanyagának a XVIII. századig nem volt versenytársa.

A zsákmányoló méhészet idején a méhészek a természetben, vadon, a fák odvaiban élő méheket kifüstölve elraborták a lépeket. Később következett az erdei méhtartás, amikor a talált méhcsaládokat helyben továbbtenyésztették. Az erdei méhesre bukkanó személy ismertetőjegyet vésett az adott fára, magáénak tulajdonítva azt.

A méhészkedés új szintje volt, amikor az erdőben kivágtak, hazavitt faodúban otthon nevelték a méheket.

Legősibb méh lakásaink az odúkaptárak, köpük, fátörzsből kivájt, henger alakú bődönök voltak. A méhvadászattal megtalált fák odvait alul és felül elfűrészelték, és a méhekkel együtt vagy azok elpusztítása után hazavitték, kertben vagy méhesben felállították. A kertben vastag falakra állították. Léteznek ember formájú, embert ábrázoló méh lakások. A méh lakások a méhek természetes odúinak mintájára belül tágasak, tetjüköz és oldalukhoz erősítve épülnek a lépek.

A méhek házasításával a méh lakásoknak számtalan változata alakult ki. Az ember formájú köpün kívül elsősorban a vesszőből, gyékényből és szalmából font méhkasok váltak általánossá.

A XIX. század második felétől elterjedtek a kiemelhető keretű kaptárak, ettől számítjuk a modern méhészetet, amely a széleskörű népi gyakorlatba később került be. A gyarapítás ekkor már a nagycsaládok kettéosztásával, a méznyerés a méhek pusztítása nélkül, a lépek kiemelésével történt.

Az ENSZ 2017-ben május 20-ra tette a méhek világnapját.

MESÉL A SZÓ

Széles világba fut a szél magába, nyakában a lába, sosem érsz nyomába – Weöres Sándorral próbálok a szél nyomába érni, hiszen az áprilisi lapszámból máris áttekergett a májusiba.

A szél a gyorsaság jelképe: **repül, mint a szél, szelek szárnyán jár, versenyt fut a széllel, elszelel, szélesebes.**

Aki összeviszza forog, **úgy tesz, mint rostában a szél.** Aki ismeri a helyzetet, **ismeri a szél járását.** Ha megváltoznak a körülmények, **más szelek fújnak.** Ha akadályozol valakit valamiben: **kifogod a szelet a vitorlájából.** Ez utóbbi szólásokat a hajósoktól örököltük. De szélre vágyott a melegben tikkadozó török basa is, hát legyezgették. Aki pedig egy lány körül legyeskedik, udvarol neki, **csapja a szelet.** A féltő anya **széltől is óvja** gyermekét. Aki nagyon kényes, **szél megfújja, s már beteg,** vagy **a szél is megárt neki.**

Sok, széllal kapcsolatos szólásunk egyetlen szóvá tömörült. Ezek közül néhány a felületes, kapkodó ember jelzője lett: **szélvész kisasszony, szeleburdi, szeles.** A **szeles** jelentheti a szeles időt, a belekben termelődő gázt és a kapkodást is. József Attila nyilván az utóbbira gondolt **Ne légy szeles** című versében: *Dolgozni csak ponto-*

A nemzet egyéniségét őrző leghatalmasabb mű a magyar nyelv. A magyar nyelv titkos súlypontja a régiségben és a régiséget őrző népnyelvben van. (Németh László)

san, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes. A közmondás sem csak a kocsisról, hanem minden ideges, kapkodó emberről szól: **szeles kocsisnak bokros a lova.**

Szélelbélelt a vékony kabát, a forró zsírban megnövő vajastészta és a léha ember. Komolytalan, megbízhatatlan a **széltoló** is. A **szélhámost** viszont már a törvény is bünteti, mert becsap másokat.

A **szélütés, szélhúdés**, akárcsak a guta: az agyvérzés régi neve. A **szélkakas** a szél irányát jelző forgó a tornyok tetején, de gúnyosan a véleményét gyakran változtató emberre is mondjuk.

A **szélmalomharc** Cervantes *Don Quijote* (ejtsd: Szervántesz Don Kihoté) című híres regénye óta a hiábavaló küzdelem jelképe, ugyanis a főhős a szélmalommal szállt harcba, mert óriásnak vélte.

Szél hozott, szél visz el – dúdoljuk Szabó Lőrincsel és Fodor Sándor tündérművével, *Tipetupával*, hiszen **szél szárnyán utazunk** valamennyien, s csak találgatjuk, honnan jöttünk, merre tartunk.

SZÓLJ, SZÁM!

1. Egy-két szóval magyarázzátok meg, mi a **szélrózsa, szellőrózsa, szélzsák, szélkiáltó, szélfogó, szélvédő, szélárnyék.**
2. A **szellő** szélnek kicsi, szóbokorként nagyobb. Foglaljátok mondatba néhány hajtását: **szellőztet, szellős, szellőzetlen, szellőzőnyílás, szellő-lány.**
3. **Szél** szavunk a gyökere **szellem** szavunknak is, amelyből ugyancsak dús bokor hajtott ki. Gyűjtsetek minél több olyan szót, amelyet a **szellem** szóból alkottunk akár képzéssel, akár szóösszetétellel.
4. Mi lehet a **szellemi abrak**?

▼▼▼
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOROLUNK KI!**

E havi díjazottaink: Bálint Vilmos, Dicsőszentmárton; a székelyudvarhelyi Benedek Elek Pedagógiai Líceum III. SbS osztálya.

A megfejtéseket honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/category/megfejtések

◉ SZÓ- MÓKA

- Lacika, mondj nekem egy gyűjtőszót.
- Persely.
- ◆
- Pistike, milyen minősítést kaptál?
- Elégségest.
- Miből?
- Kegelemből.
- ◆
- Hogy hívják a soklábú pásztorkutyát?
- Pulip.

ILYEN A SPORT KEREK IS, REPÜL IS

BÁLINT JULIANNA rovata

Jártál már strandon? Tengerparton? Erdőn-mezőn? Mert akkor biztosan ismered a tollaslabda-játékot, ahogyan Gyuri és Sári játssza. Hivatalosan közepesen kihúzott hálóra van szükség, efölött küldözgeti vékony szárú, hálós ütővel egymásnak a tollaslabdát a két játékos. Angol neve pedig badminton.

A játékot már a kőkorszaki bozótlakó népek gyermekei is űzték. Kis gumóba tollakat tűztek, és botokkal ütögették, hogy minél tovább fönt maradjon a levegőben. Innen alakult könnyű, 70-100 grammos, hálós ütővé a bot, és gumból való, ernyős félgömbbé a labda. A korai tollasütők fából készültek, a maiak szénszálas anyagból.

Az eredetileg bőrbevonatú parafából gyártott, igazi tollal ellátott labda hamar veszít sebességéből és a szél is igen könnyen elragadja. Emiatt rendezik a hivatalos versenyeket fedett helyen, teremben. A kilencvenes évek óta olimpiai sportág, férfi és női egyéni versenyben, férfi és női páros, illetve vegyes páros csapatban játszható.

Emlékeztet a teniszre, de attól mégis különbözik ez a sport! A labdát nem szabad feldobni és derékvonal alatt kell megütni, az adogató játékos nem állhat a pályavonalon kívül. A játszmákat 21 pontig játsszák, minden megnyert labdamenet egy pontot ér.

A tollaslabda óránként 320 kilométeres sebességgel is száguldhat. A legjobb labdák parafából és libatollból készülnek. Világszerte népszerű ez a sport, a versenyek többségét indonéz vagy kínai versenyzők nyerik. Minden idők leghosszabb tollaslabda-versenye két órát és negyven percet tartott!

A szabadban háló helyett bármi megteszi.

A HÓNAP KÉRDÉSE

Mi az az elem, ami nélkül hivatalos formájában nem játszható a tollaslabda-játék?

HARMADIKOSOK, FIGYELEM!

Itt van május, és már csak pár nap választ el a XII. Napsugár Öttusa-bajnokság utolsó döntőjétől! Izgatottan várjuk, hogy találkozzunk a 18 továbbjutó csapattal és kísérőikkel a marosvásárhelyi Bolyai Farkas Elméleti Líceumban, 2024. május 24–26. között! Hajrá, öttusára fel! A részleteket megtaláljátok honlapunkon: <https://www.napsugar.ro/napsugar-ottusa-bajnoksag-2/>

◆ ÚTON A KÉPZŐMŰVÉSZET TÖRTÉNETÉBEN A BARLANGRAJZTÓL A KÉPERNYŐIG

MURÁDIN LOVÁSZ NOÉMI rovata

ABSZTRAKT KIFEJEZŐERŐ

Az absztrakt festőket sem a valóság érdekelte. Nem tárgyakat, embereket, valós tájakat mutattak be képeiken, hanem pusztán színekkel és formákkal fejezték ki érzéseiket, hangulataikat.

Az akciófestő Jackson Pollock rendszerint a padlóra fektette a hatalmas vásznat, úgy öntötte, fröcskölte rá a festéket, a festés folyamatára összpontosított. Műveit nem tervezte meg, a pillanat hevében festett.

Az absztrakt formák és színek minden néző számára más-más jelentést hordoznak. Sok absztrakt festő szerint a kép ugyanolyan közvetlen módon hat az emberek érzéseire, mint a zene.

A XX. század közepén a technológiai fejlődés miatt a művészeknek újra kellett értékelni a festészetről alkotott elképzeléseiket. Az új nyomdászati technikák lehetővé tették, hogy a festményeket ezrével sokszorosítsák, így már nem tűntek egyedinek. A közkedvelt dolgok, amit több nyelven is a popular szó fed, inspirálták a művészeket, így az új irányzatot pop-art-nak nevezték el.

A pop-art-ra nagy hatással volt a fogyasztói társadalom, a filmek, reklámok, képregények és a sztárok világa. A pop-art a modern élet csillogó külsőségeit hivatott visszaadni. Andy Warhol például leveskonzerveket és filmszillagokat ábrázoló nagy felületű vásznakban gondolkozott, de neki köszönhető a Coca-Cola-üveg sorozat is.

MASZAT MŰVÉSZ FELHÍVÁSA

Tervezd meg egy élelmiszer csomagolását!
(pl. egy tábla csoki, egy doboz müzli vagy üdítő)

NYERTESEINK:

**Máthé Luca, Zetelaka;
a dési II. osztály.**

TALÁLD KI!

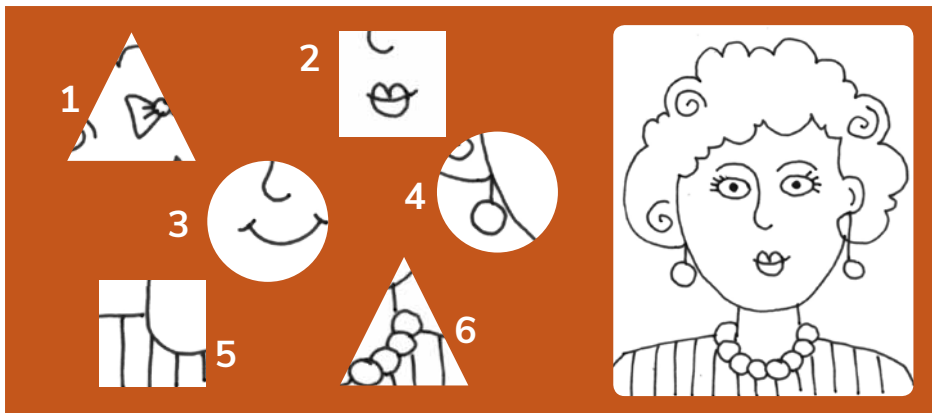
MÜLLER KATI rovata

A megfejtéseket a 26. oldalon talárod.

1 Csupa keresztnév – betűrejtvénybe bújtatva. Kitalálod őket?

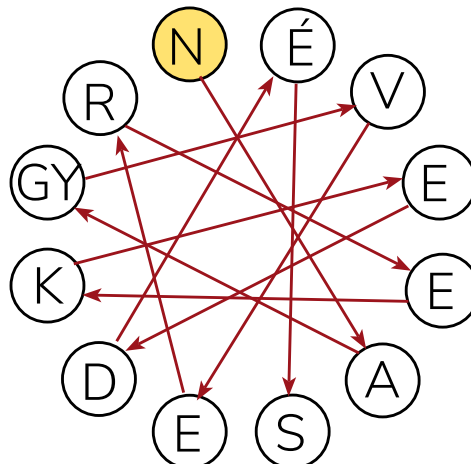
MSE KL RRRRRR
 Z=L Á LLLLLL K

2 Az itt látható rajzocskák közül melyek részei anya arcképének?

3 Egészítsd ki a rajzos szót:
 ... a bajuszukat.
 Mire mondjuk?

4 – Peti – mondja a tanító néni –, ha Zolinak van hat cukorkája, és te elveszel tőle négyet, mi lesz az eredmény? Peti válaszát a sárga körtől indulva, a nyilak segítségével, betűről betűre haladva olvasd ki.

NEVESS VELEM!

A házi feladat egy fogalmazás Anya csak egy van címmel. Peti ezt írta: Tegnap nagyon éhesen értem haza. Anyukám mondta, hogy a konyhában találok két szendvicset. Kimentem a konyhába, kerestem, aztán bekiáltottam:

– Anya! Csak egy van!

– Anyu, ma mind a hárman dolgoztunk: Éva mosogatott, Feri törölggett, én meg összesepertem a tányérszilánkokat!

Két fogpiszkáló sétál az erdőben. Egyszer csak meglátnak egy sünt.

– Nézd csak – mondja az egyik fogpiszkáló –, ott házibuli van!

Félreértés

5

Három virág nevét olvashatod ki a színes betűsorból.
Hogy milyen szabály szerint, azt neked kell kitalálnod.

o N T r U Á L g i o R P Á n C I a s N Z

REJTVÉNYPÁLYÁZAT

A gyerekek megkezdett mondatának folytatása a rejtvény megfejtése. Te gondoltál már arra, hogy anyának mennyi mindenhez kell értenie, hogy rólad gondoskodni tudjon?

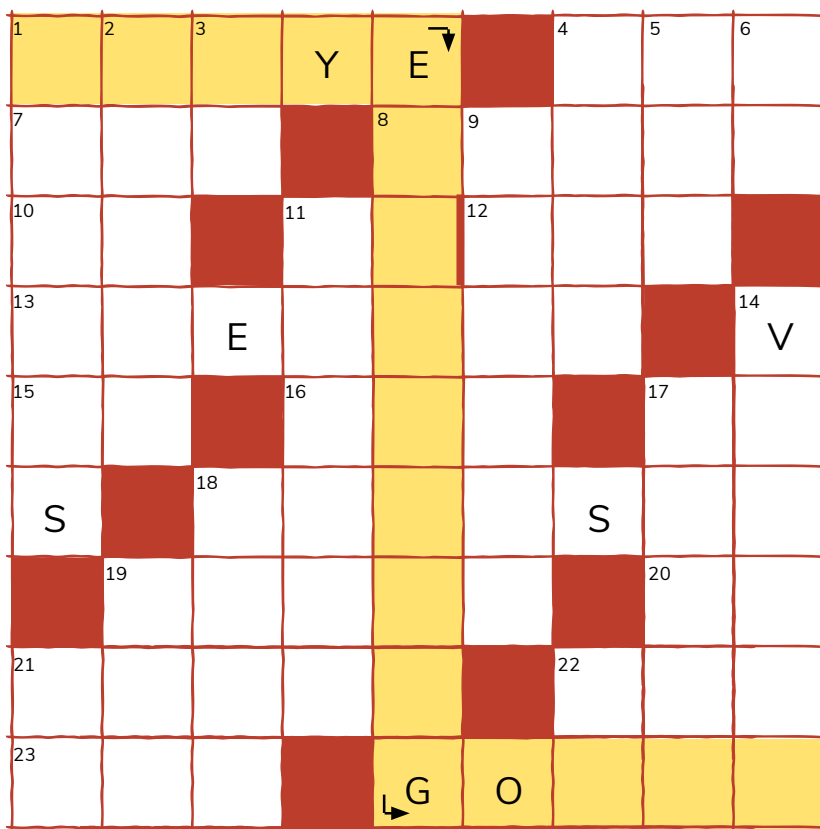

VÍZSZINTES

1. A megfejtés
4. Képes (pl. terhet cipelni)
7. Faló farka!
8. Vicc
10. Retek Endre monogramja
11. A végén kinyit!
12. Amely személy
13. Ínyencség
15. Sofőr magánhangzó!
16. ... Endre, híres költőnk
17. Zavarni kezd!
18. Változik, átalakul
19. Kering
20. Óhaj közepe!
21. Ebédet felszolgál
22. Kis házikó
23. Vuk anyja

FÜGGŐLEGES

1. Katona
2. Orra bukó
3. Paripa
4. Háború ellentéte
5. Fiatal sportolók csapata
6. Irat közepe!
9. Csillag-villog
11. Fohászzkodásra szánt időszak
14. Meghatározatlan személy
17. Magasról esik
18. Főleg gyapjúruha az eledele
19. Mi ... terem? Mi lehet az?
21. Te meg ő
22. László Zoltán monogramja

VAJNÁR ILONA rejtvénye

**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SORSOLUNK KI!**

E havi nyerteseink:
Ugron Sarolta, Kolozsvár;
Ambrus Abigél, Sepsiszentgyörgy; a bogdándi III.;
a kibédi III. osztály;
hevederi olvasóink.

SAKKPALOTA

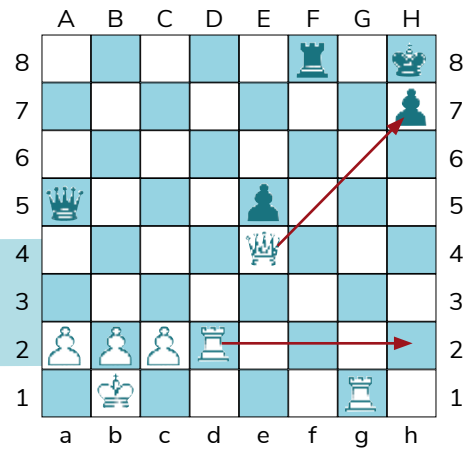
SAKKPALOTA
KÉPESSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM

IX. Matt (5. rész)

A feladatokat Alföldy Andrea, Búzási Noémi, Szilágyi Mária és Tunyogi Katalin, a nagyváradi Szacsvay Imre Általános Iskola tanítónői állították össze a Polgár Judit Sakk Alapítvány szakmai jóváhagyásával.

Matt áldozattal. A sakkban érdemes olykor áldozatot hozni, akár a vezért is feláldozhatod, ha cserébe a következő lépésben mattot adhatsz az ellenfélnek.

1.

a) Világos sakkot ad a vezérével, feláldozva őt. A d2-n levő bástyával mattot ad, míg a g1-en található bástya védi. Párosítsd a sakkírást a jelentésével!

A Kxh7	1 Vezér üti h7
B Bh2#	2 Király üti h7
C Vxh7	3 Bástya mattot ad h2-n

b) Karikázd be, ki mondhatta volna a fenti sakkállás alapján!

B) Nincs ellenség a láthatáron, aki veszélyeztetne.

A) Védve érzem magam a gyalog által.

C) Tudom, hogy elvérzek, mégis vállalom az áldozatot.

2.

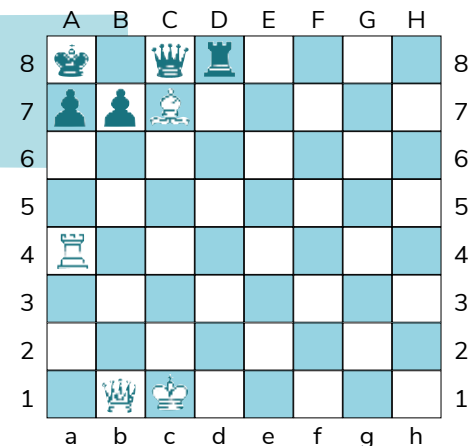
Adj mattot világgossal két lépésben, bástyaáldozattal! Írd le sakkírással!

.....

3.

„Áldozd fel” egy-egy betűt úgy, hogy értelmes szó maradjon! A szavakat a Sakkpalota életkép melléklet megadott mezőin találod! Pl: C1 (csiga - iga)

B4	G3	E5	H4
E3	D4	E4	
A6	E4	C4	

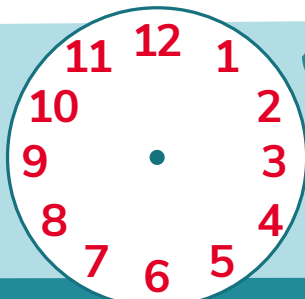

4.

a) Húzd össze a számkártyákat az értéküknek megfelelő számmal az óralapon!
b) Számold ki az óralapon megmaradt számok összegét! Írd a vonalra!

25:

+ :

24: +

100: -

(x +): 4

6 : x

A feladatok megfejtését a 26. oldalon találod, kivéve a 2. kérdését, amelyet küldj el nekünk. Év végén a beküldők közt sakkal kapcsolatos díjakat sorsolunk ki.

TI KÜLDTÉTEK

Végtelen a csend,
alszik a falu,
csak a patak, a kutyák,
a rovarok s a madarak
táncolva, énekelve
mind azt dúdolják:
virágzik az estike!
Kertész Rika Sarolta,
Patakfalva

A Gyilkos-tó legendája.
Veres András Kristóf
rajza, Szatmárnémeti

Magas dombon áll egy vár,
népe mind kiabál:
– Éljen a király, éljen a király!
Ő dicsőséges, hatalmas,
ő a legjobb uralmas.
Neki a legkönyörületesebb a szíve,
legyen áldott minden évbe’.
Albert Ildikó
Szidónia,
Kend

Elolvastam – lerajzolom. A **szatmárnémeti** művészeti líceumban **Blatniczki Cecilia** tanítványai népmeséket, **Nyárádszeredában, Kovács Ágnes** harmadikosai a *Fanyar Nyanyar* lekvárja című mesét illusztrálták.

Marosszentgyörgyön, Séra Tünde osztályában vicces bohóc-betűkkel írták le a nevüket a gyerekek.

Hol volt, hol nem volt, messzi tájakon,
élt egy szép költő, lehet, igaz volt.

Szelíden, lágyan elmagyarázza,
mi is történik a nagyvilágban.
Nyíri Petra, Marosvásárhely

Nárcisz vagyok, illatos,
csodálatos, vigadós.
Tavasz végén nyílok ki,
nyáron megyek pihenni.

Szeretek én hajlongani,
a méheknek nektárt adni,
ilyen vagyok tavasszal,
mezőn állok naphosszat.

Minden tavasz végén,
találkozás révén
ismerkedj meg énvelem,
s minden évben itt leszek.
Sebesi Dávid,
Marosvásárhely

Két, ügyesen kézimunkázó zilahi
olvasónk, **Deák Lilla és Anikó** már
horgolni is megtanult!

KŐSZABÓCSZA

postát bont

Sziasztok!

Anyák, madarak és fák, vagy méhek? Írjátok meg nekem, a májusi hónap melyik jeles napja igazi kedven-cetek? A fagyosságok napjain vigyázzatok, meg ne fázzatok!

Fodor Sándor-émléknapot tartottak az iskola másként hét keretében **Csíkyszeredában**, a Nagy István Művészeti Iskolában. Volt kiállítás, bábozás, énektanulás – **Blága Anikó** tanítónő igényes szervezésében.

Nemzeti ünnep vagy anyák napja? A szépen festett papírtá-nyér **Dragomirescu Viola segesvári** tanítványainak munká-ja, mindkét ünnepre tökéletes ajándék.

Örömmel láttuk viszont márciusi, huszáros kézimunkánkat elkészített formában. **Aranyosgyéresi** olvasóink, **Kerekes Laura** tanítványai vágták, ragasztották őket.

Napsugár-képtár. Ezek a festmények akár egy művészeti kiállításon is megállnák a helyüket

Megyesi Karina,
Kolozsvár

A szalárdi negyedikesek,
Kőrösi Mária tanítványai

Kari Renáta,
Gyergyószentmiklós

A Találd ki! feladatok megfejtései:

1. Emese, László, Klára, Elek, Ernő, Piroska.
2. 2, 4, 6.
3. Összeakasztják a bajuszukat – Összetűzésbe kerülnek.
4. Nagy verekedés.
5. Orgona, nárcisz, tulipán.

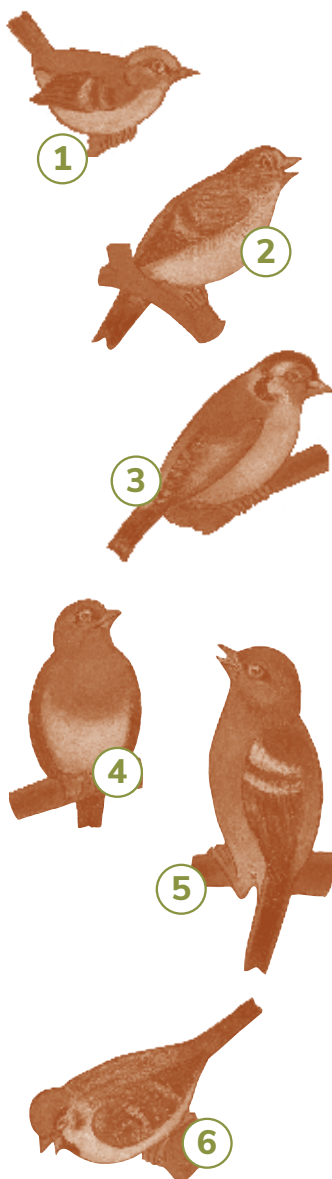
A sakkfeladványok megfejtései:

1. a) A2, B3, C1; b) A – sötét király, B – világos király, C – világos vezér;
3. B4: futó-fut, E3: kút-út, A6: ablak-alak, G3: mérleg-méreg, D4: kapu-apu-kap, E4: hordó-hord, E5: lámpa-láma, E4: szék-ék, C4: címer-címe, H4: rács-ács;
4. a) $25:5=5$, $1+9:3=4$, $24:3+1=9$, $100:5-9=11$, $(13 \times 3 + 1):4=10$, $36:9 \times 3=12$; b) $1+2+3+6+7+8=27$.

◆ KISKÓPÉ VENDÉGEI: UNIPAN HELGA ÖRÖMÓDA

UNIPAN HELGA, aki szinte a Napsugár indulása óta rajzol a lapnak, továbbra is vendégünk. Helga néni sokat sétál a Kolozsvár környéki erdőkben, távcsővel, fényképezőgéppel, jegyzetfüzettel. A látottakat mesteri módon örökíti meg. Hallgassátok, hogy amíg fest, mit mesél nekem a képről!

A kecses őz a vadon balerinája. Nem is annyira az erdőben, inkább nyílt, bokros területeken él. Finom lábszárán, hosszú nyakán, szép tartású fején nyáron vörösesbarna, télen szürkésbarna bundát visel. Az őz fenéke fehéren villan, amint épp sebesen eltűnik szemünk előtt. Agancsot csak az őzök visel.

Finnyás állat az őz. A friss rügyek, zamatos hajtások között hosszasán válogat. Keveset eszik, ám gyakran és kis adagot. Rendkívüli szaglásával könnyen kiválasztja, mi kell neki és mi nem. Ha magányosan kószáló őzgidára bukkanunk, ne érintsük meg! A közelben bujkáló anyja megérzi az idegen illatot rajta, és nem fogadja vissza.

Ritkaság, hogy az őzsuta egyszerre két gidát gondozzon. Egy mama mellett rendszerint egy gida botladozik. Ebben az évben azonban egyszerre két gidával ajándékozta meg a természet, csodájára is járnak a dolognak a virágzó rét fölé hajló vén, kiszáradt fa ágára gyűlt énekesmadarak. Az anyaság tiszteletére öröm-muzsika várható.

A zenekar tagjai készenlétben, hamarosan elül a torokpróbáló hangzavar. Megtalálja a jó hangfekvést az apró királyka (1), a sárga hasú csicsörke (2), a fehér hasú, piros álarcos, szárnyán sárga folttal büszkélkedő tengelic (3), a világos mellénnyel rózsás inget viselő vörösbegy (4), a szürke sapkás, vörös hasú erdei pinty (5), a fekete szakállú, fehér galléros, barna hátú mezei veréb (6).

Énekesmadarak egész kara zengi az anyaság, a bőkezű természet dicséretét. Hiába igyekszünk, nehéz megkülönböztetni, mely hangok mely tollas dalnok torkából születnek. De ha nyári reggelen vagy este az erdőszélen sétálunk, megfigyelhetjük, hogyan dalol a pinty, a vörösbegy, a tengelic. S ha énekesmadaraink hangját megismertük, zenei dolgokban válogatósak leszünk mi is, mint táplálkozásuk az őz!

◆◆◆◆◆
**HAVONTA
ÉS ÉV VÉGÉN
DÍJAKAT
SOR SOLUNK KI!**

Melyik énekesmadár visel sárga foltot a szárnyán?

**E havi díjazottaink: Péter Nimród, Sepsiszentgyörgy;
a székelyudvarhelyi Móra Ferenc Iskola IV. A osztálya.**

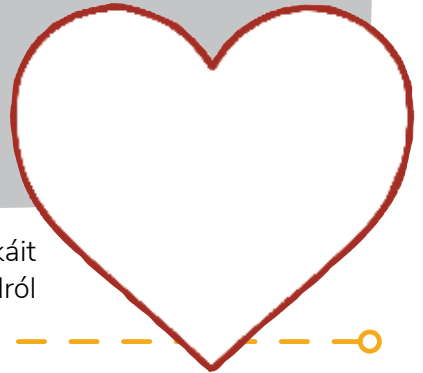
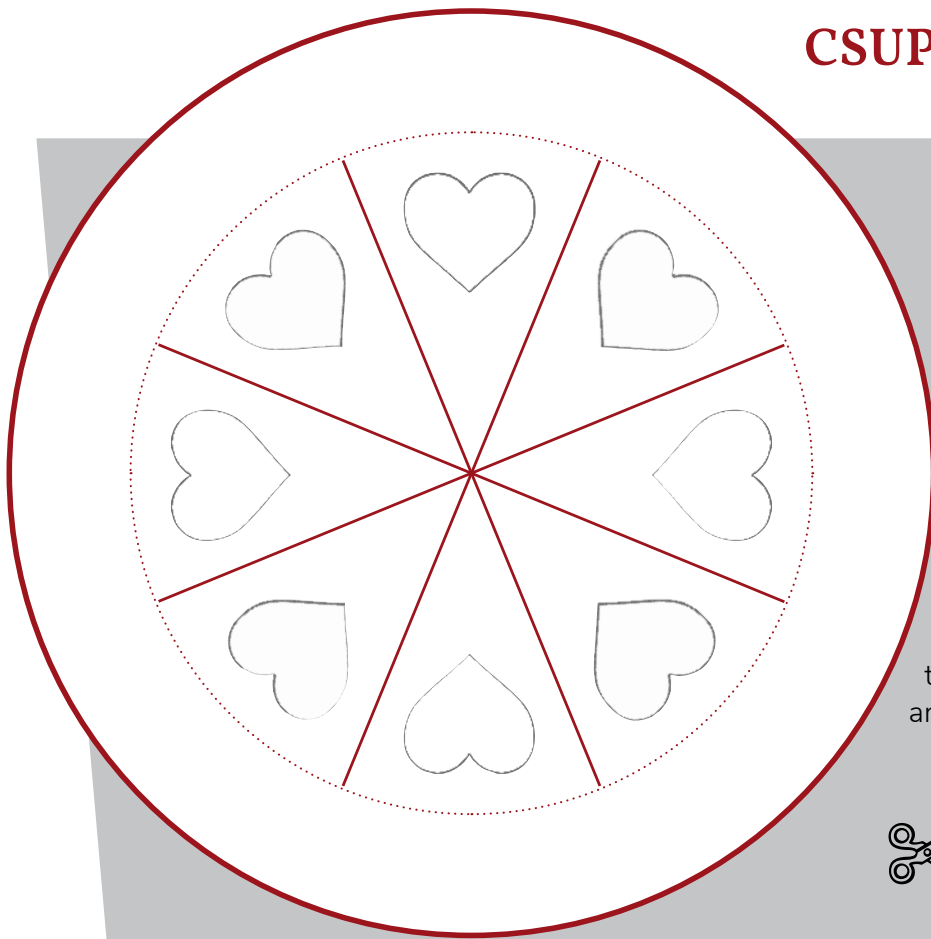
**A megfejtéseket és a nyertesek listáját honlapunkon közöljük:
www.napsugar.ro/megfejtések.php**

CSUPASZÍV KOSZORÚ

Vágd ki a kört, szike vagy kisolló segítségével vágd be a kör sugarait, a keletkezett háromszögeket hajtsd át a karikán, majd színezés után rögzítsd őket ragasztóval. Vágd körbe, díszítsd, színezd a nagy szívet is (esetleg rajzold bele magadat vagy írd rá üzenetet). Végül fonállal állítsd össze az anyák napi meglepetést.

Tanítványai munkáit
Boros Anna Imola küldte el Vajasdról

Ide ragaszd
a bóbíta alsó
részét.

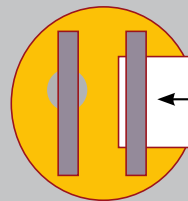
Vágd ki

Vágd ki

Ide ragaszd
a csőrét.

HOL A KUKAC, HOL A MAG?

Vágd ki a kézimunka elemeit. A csibefej hátán a két rögzítő pánt alá csúsztasd a fehér csíkot. A csőr alsó felét ragaszd a helyére. Ha ügyesen mozgatod a csíkot, a csibe kíváncsian nézeget körbe: hol találhat valami finom falatot?

A rögzítő pántokat csak a végükön ragasztózd meg!

A bóbíta alsó, hátratürt részét
ragaszd a helyére, felső részét
vagdossd be.

A csőrét hajtsd ketté,
alsó részét ragaszd
a helyére.

